

KANCELÁRIA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PARLAMENTNÝ INŠTITÚT
Oddelenie parlamentného výskumu a vzdelávania

INFORMAČNÝ MATERIÁL

č. 15/2017

MOŽNOSŤ KANDIDOVAŤ DO NÁRODNÉHO PARLAMENTU AKO NEZÁVISLÝ KANDIDÁT V ČLENSKÝCH KRAJINÁCH EÚ

Vypracovala: Mgr. Petra Ďurinová, Odbor Parlamentný inštitút K NR SR
Supervízor: RNDr. Katarína Kubišová, vedúca Oddelenia parlamentného výskumu
a vzdelávania
Schválil: JUDr. Milan Hodás, PhD., riaditeľ Odboru Parlamentný inštitút K NR SR

September 2017

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky,
Odbor Parlamentný inštitút, Nám. A. Dubčeka 1, 812 80 Bratislava,
telefón: 02/5972 2850, 5972 2851
e-mail: ivana.martinkovicova@nrsr.sk

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje použité v materiáli sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Parlamentného inštitútu a autora.

Anotácia

Predkladaná štúdia prináša základné informácie o vybraných krajinách EÚ, v ktorých existuje možnosť kandidovať do národného parlamentu ako nezávislý kandidát. V úvodnej časti je spracovaná situácia v danej oblasti v Slovenskej republike, v ďalšej časti sa nachádza stručné medzinárodné porovnanie právnej úpravy v danej oblasti v štátoch: Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Chorvátsko, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Litva, Maďarsko, Malta, Nemecko, Poľsko, Rumunsko a Veľká Británia.

Kľúčové slová

volebný systém, voľby, nezávislý kandidát, pomerný volebný systém, väčšinový volebný systém

Obsah

Úvod

Výsledky analýzy

- 1. Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v krajinách EÚ**

Tabuľka 1: Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v krajinách EÚ

Bulharsko

Cyprus

Chorvátsko

Dánsko

Estónsko

Francúzsko

Grécko

Írsko

Litva

Maďarsko

Malta

Nemecko

Rumunsko

Veľká Británia

- 2. Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do hornej komory parlamentu v krajinách EÚ (uvádzané iba krajiny s priamo voleným dvojkomorovým parlamentom)**

Tabuľka 2: Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do hornej komory parlamentu v krajinách EÚ (uvádzané iba krajiny s priamo voleným dvojkomorovým parlamentom)

Česká republika

Poľsko

Rumunsko

Záver

Použité zdroje

Úvod

Na Slovensku možnosť kandidovať do Národnej rady Slovenskej republiky (NRSR) ako nezávislý kandidát neexistuje. Volebná legislatíva upravujúca nielen volebný systém pre voľby do NRSR má podobu zákona č. 180/2014 Z. z. *o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Zákon upravuje všeobecné pravidlá spoločne pre všetky druhy volieb. Týkajú sa volebných orgánov, zásad volebného práva, volebných obvodov a okrskov, zoznamov voličov, postupu pri hlasovaní a prítomnosti vo volebnej miestnosti, zisťovania výsledkov volieb, materiálnych a personálnych podmienok zabezpečenia volieb a sankcií za porušenie zákona. V ďalších častiach sa ustanovujú osobitné pravidlá pre jednotlivé druhy volieb, hlasovanie o odvolaní prezidenta a referendum.

Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov ustanovuje, že Slovenská republika pri voľbách do NRSR používa pomerný volebný systém. To znamená, že každý kandidát na poslanca musí byť na „kandidátke“ určitej politickej strany. Každá politická strana, ktorá sa chce uchádzať o dôveru občanov v parlamentných voľbách má kandidátnu listinu, teda zoznam kandidátov na poslancov parlamentu, ktorí reprezentujú program danej strany. Na kandidátnej listine strany môže byť maximálne 150 kandidátov na poslancov NRSR. Na vstup politickej strany do NRSR je potrebné, aby samostatne kandidujúca politická strana získala aspoň 5% voličských hlasov (kvórum), koalícia 2 a 3 politických subjektov aspoň 7% a koalícia viac než 4 subjektov aspoň 10% voličských hlasov.

Volič pri volebnom akte dostane kandidátne listiny všetkých kandidujúcich strán a vyberie si jednu, ktorej odovzdá svoj hlas. Do obálky vkladá „kandidátku“ tej strany, ktorú si vybral, no ešte predtým môže zakrúžkovať štyroch kandidátov, ktorým tak dá svoj preferenčný hlas. Preferenčný hlas môže posunúť kandidáta z jeho kandidačného čísla smerom dopredu, teda mu môže pomôcť byť zvolený. Volení poslanci v rámci jednotlivých politických strán alebo koalícií získavajú mandáty v poradí, v akom sú uvedení na hlasovacom lístku. Avšak, ako bolo vyššie uvedené, voliči majú možnosť krúžkovaním poradového čísla kandidáta udeliť štyri prednostné hlasy, volení poslanci za danú politickú stranu alebo koalíciu potom dostanú poslancecký mandát, ak získali aspoň 3% hlasov z celkového počtu platných hlasov odovzdaných pre politickú stranu alebo koalíciu. Mandáty sa kandidátom udeľujú postupne v poradí podľa najvyššieho počtu získaných prednostných hlasov. V prípade rovnosti prednostných hlasov rozhoduje poradie volených poslancov na hlasovacom lístku. Volení poslanci do Národnej rady SR, ktorí mandát nezískali, sa stávajú náhradníkmi. Vďaka možnosti preferenčného hlasovania sa naša kandidátna listina označuje za otvorenú.

Nasledujúca analýza bude venovaná možnosti kandidovať do národného parlamentu v členských krajinách EÚ, ako nezávislý kandidát. Ponúkne odpovede na otázky, v ktorých krajinách táto možnosť existuje a ako je táto možnosť upravená volebnou legislatívou.

Výsledky analýzy

Predložená analýza si kladie za cieľ zodpovedať otázky týkajúce sa možnosti nezávislých kandidátov kandidovať v národných voľbách v členských krajinách EÚ, konkrétne vymenúva krajiny, v ktorých táto možnosť existuje a uvádza spôsob, ako je táto možnosť upravená volebnou legislatívou.

Práca je rozdelená do dvoch hlavných častí. Prvá časť analýzy je venovaná možnosti kandidovať ako nezávislý kandidát do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v krajinách EÚ. Druhá časť práce pojednáva o možnosti kandidovať ako nezávislý kandidát do priamo volenej - hornej komory parlamentu v členských krajinách EÚ.

Legenda k tabuľke 1 a 2

	Krajina
	Existuje možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát
	Existuje teoretická možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát
	Neexistuje možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát

1. Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v krajinách EÚ

Tab. 1: Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v krajinách EÚ

Krajina / Parlament	Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát	Volebný systém	Volebné kvórum	Otvorená resp. zatvorená kandidátna listina	Poznámka
Belgicko	nie	Pomerný	5%	otvorená ¹	
Bulharsko	áno	Zmiešaný	4%	---	
Česká republika	nie	Pomerný	5%	otvorená	
Dánsko	áno	Pomerný	2%	otvorená	
Cyprus	áno	Pomerný	---	otvorená	
Estónsko	áno	Pomerný	5%	otvorená	
Fínsko	teoreticky áno	Pomerný	---	otvorená	Vo svojom volebnom zákone krajina nemá výslovné ustanovenie, ktoré

¹ Všetky systémy, v ktorých voliči môžu alebo musia uviesť preferenciu pre kandidáta/kandidátku sú klasifikované ako otvorené.

					by hovorilo o nezávislých kandidátoch. Existuje však teoretická možnosť, že nezávislí kandidáti budú môcť súťažiť tak, že si vytvoria kandidátnu listinu s jedným kandidátom. V praxi sa takáto situácia vyskytuje veľmi zriedkavo.
Francúzsko	áno	Dvojkolový väčšinový	---	---	
Grécko	áno	Zmiešaný	3%	---	
Holandsko	teoreticky áno	Pomerný	---	otvorená	Vo svojom volebnom zákone krajina nemá výslovné ustanovenie, ktoré by hovorilo o nezávislých kandidátoch. Existuje však teoretická možnosť, že nezávislí kandidáti budú môcť súťažiť tak, že si vytvoria kandidátnu listinu s jedným kandidátom. V praxi sa takáto situácia vyskytuje veľmi zriedkavo.
Chorvátsko	áno	Pomerný	5%	otvorená	---
Írsko	áno	System jedného prenosného hlasu (STV)	---	---	
Litva	áno	Zmiešaný	5%	---	
Lotyšsko	nie	Pomerný	5%	otvorená	
Luxembursko	teoreticky áno	Pomerný	---	otvorená	Vo svojom volebnom zákone krajina nemá výslovné ustanovenie, ktoré by hovorilo o nezávislých kandidátoch. Existuje však teoretická možnosť, že nezávislí kandidáti budú môcť súťažiť tak, že si vytvoria kandidátnu listinu s jedným kandidátom. V praxi sa takáto situácia vyskytuje veľmi zriedkavo.
Maďarsko	áno	Zmiešaný	5%	---	
Malta	áno	System jedného prenosného hlasu (STV)	---	---	
Nemecko	áno	Zmiešaný	5%	---	

Poľsko	teoreticky áno	Pomerný	5%	otvorená	Vo svojom volebnom zákone krajina nemá výslovné ustanovenie, ktoré by hovorilo o nezávislých kandidátoch. Existuje však teoretická možnosť, že nezávislí kandidáti budú môcť súťažiť tak, že si vytvoria kandidátnu listinu s jedným kandidátom. V praxi sa takáto situácia vyskytuje veľmi zriedkavo.
Portugalsko	nie	Pomerný	---	zatvorená	
Rakúsko	teoreticky áno	Pomerný	4%	otvorená	Vo svojom volebnom zákone krajina nemá výslovné ustanovenie, ktoré by hovorilo o nezávislých kandidátoch. Existuje však teoretická možnosť, že nezávislí kandidáti budú môcť súťažiť tak, že si vytvoria kandidátnu listinu s jedným kandidátom. V praxi sa takáto situácia vyskytuje veľmi zriedkavo.
Rumunsko	áno	Pomerný	5%	zatvorená	
Slovensko	nie	Pomerný	5%	otvorená	
Slovinsko	nie	Pomerný	4%	otvorená	
Španielsko	nie	Pomerný	---	zatvorená	S výnimkou Ceuty a Melilly, kde sa používa jednoduchý väčšinový volebný systém.
Švédsko	nie	Pomerný	4%	otvorená	
Taliansko	nie	Pomerný	4%	zatvorená	S výnimkou Aosta Valley, kde sa používa jednoduchý väčšinový volebný systém.
Veľká Británia	áno	Väčšinový	---	---	

V nasledujúcej časti analýzy budú uvedené iba tie krajiny, v ktorých existuje možnosť kandidovať, do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu, ako nezávislý kandidát.

Nezávislí kandidáti môžu kandidovať do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v 14 krajinách EÚ – Bulharsko, Cyprus, Chorvátsko, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Litva, Maďarsko, Malta, Nemecko, Rumunsko a Veľká Británia. Volebné systémy, v ktorých môžu nezávislí kandidáti kandidovať, sa líšia v zmysle požiadaviek na registrovanie nezávislého kandidáta. V niektorých krajinách musia nezávislí kandidáti zaplatiť depozit alebo vyzbierať určitý počet podpisov voličov predtým, než sú zaregistrovaní ako kandidáti.

Bulharsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit približne 7 500 € a vyzbierať 10 000 voličských podpisov.

Cyprus

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit približne 430 € a 4 voličské podpisy.

Chorvátsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných minimálne 500 podpisov voličov.

Dánsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných 150 až 200 podpisov v závislosti od volebného obvodu.

Estónsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit rovný minimálnej mzde.

Francúzsko

S niekoľkými výnimkami pre vojakov a niektorých štátnych úradníkov môže kandidovať každý francúzsky občan, ak dosiahol potrebný vek, je právne spôsobilý, môže voliť a založil si bankový účet na kampaň. Avšak, väčšina kandidátov kandiduje za politické strany.

Grécko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných 12 podpisov od voličov z volebného obvodu, za ktorý sa kandidát rozhodol kandidovať.

Írsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných minimálne 30 podpisov voličov alebo depozit vo výške 500 €.

Litva

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit približne 620 € a vyzbierať 1000 voličských podpisov z volebného obvodu.

Maďarsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných 750 podpisov.

Malta

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit približne 90 € a vyzbierať 4 voličské podpisy.

Nemecko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných 200 podpisov.

Rumunsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit rovný minimálnej mzde a vyzbierať podpisy od 5% oprávnených voličov z volebného obvodu.

Veľká Británia

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit 50 £.

2. Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do hornej komory parlamentu v krajinách EÚ (uvádzané iba krajiny s priamo voleným dvojkomorovým parlamentom)

Tab. 2: Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát do hornej komory parlamentu v krajinách EÚ (uvádzané iba krajiny s priamo voleným dvojkomorovým parlamentom)

Krajina / Parlament	Možnosť kandidovať ako nezávislý kandidát	Volebný systém	Volebné kvórum	Otvorená resp. zatvorená kandidátna listina	Poznámka
Belgicko	nie	Pomerný ²	5%	otvorená	
Česká republika	áno	Väčšinový	---	---	
Poľsko	áno	Väčšinový	---	---	
Rumunsko	áno	Pomerný	5%	zatvorená	
Španielsko	nie	Väčšinový	---	---	
Taliansko	nie	Pomerný	8%	zatvorená	S výnimkou Aosta Valley, kde sa používa jednoduchý väčšinový volebný systém.

V nasledujúcej časti analýzy budú uvedené iba tie krajiny, v ktorých existuje možnosť kandidovať, do priamo volenej - hornej komory parlamentu, ako nezávislý kandidát.

² Všetky systémy, v ktorých voliči môžu alebo musia uviesť preferenciu pre kandidáta/kandidátku sú klasifikované ako otvorené.

Česká republika

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit okolo 785 € a získať 1000 podpisov od voličov vo volebnom obvode.

Poľsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebných 2 000 podpisov voličov.

Rumunsko

Na registráciu nezávislého kandidáta je potrebné zložiť depozit okolo 770 € a získať 5% podpisov od voličov vo volebnom obvode.

Záver

(stručné zhrnutie)

Pravidlá týkajúce sa kandidatúry nezávislých kandidátov sa zreteľne líšia podľa typu volebného systému. Nezávislí kandidáti môžu kandidovať vo všetkých krajinách EÚ, ktoré používajú iný ako pomerný volebný systém. Nezávislí kandidáti sa tak môžu zúčastniť na voľbách do národných parlamentov, ak krajiny používajú väčšinový volebný systém (Francúzsko a Spojené kráľovstvo); ak krajiny používajú systém jedného prenosného hlasu (Írsko a Malta); ak krajiny používajú zmiešaný volebný systém (Bulharsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Litva). Všetky vyššie vymenované systémy sú spojené skôr s politikou zameranou na osobnosti kandidátov, než na politické strany a ich kandidátnu listinu. V rámci týchto systémov teda voliči volia kandidátov, nie strany (v zmiešaných systémoch, hlasujú ako pre strany, tak aj pre konkrétnych kandidátov, ktorí súťažia v jednomandátovom obvode).

Na rozdiel od toho len päť z osemnástich krajín, ktoré používajú pomerný volebný systém, umožňuje nezávislým kandidátom účasť vo voľbách do národného parlamentu. A to Cyprus, Chorvátsko, Dánsko, Estónsko a Rumunsko. Všetkých štrnásť krajín, ktoré buď výslovne zakazujú volebnú účasť nezávislých kandidátov alebo nemajú žiadne výslovné ustanovenia o tejto otázke, používa pomerný volebný systém.

Niektoré verzie pomerného volebného systému sú tiež považované za viac zamerané na osobnosti kandidátov než iné. Otvorené kandidátne listiny a preferenčné hlasovanie môžu znamenať aj hlasovanie pre kandidáta, aj pre stranu. Podľa informácií uvedených v tabuľke 1 však neexistuje jasná korelácia medzi používaním otvorených alebo uzavretých zoznamov kandidátov a právom nezávislých kandidátov na účasť na voľbách. Z piatich pomerných volebných systémov, ktoré umožňujú nezávislosť kandidátov, štyri používajú otvorené zoznamy (Cyprus, Chorvátsko, Dánsko, Estónsko). V EÚ existuje len jedna krajina, ktorá umožňuje

nezávislým kandidátom účasť vo voľbách v kontexte systému zatvorených kandidátnych listín - Rumunsko.

Nakoniec je dôležité spomenúť aj niektoré regionálne zvláštnosti. Taliansko aj Španielsko používajú pomerný volebný systém s uzavretým zoznamom kandidátov a neumožňujú nezávislým kandidátom účasť v národných voľbách. Avšak autonómne oblasti Aosta Valley (Taliansko) a Ceuta a Melilla (Španielsko) majú jednomandátové obvody s jednoduchým väčšinovým volebným systémom. V týchto regiónoch majú nezávislí kandidáti právo uchádzať sa o post poslanca národného parlamentu.

Volebné systémy, v ktorých môžu nezávislí kandidáti kandidovať, sa líšia v zmysle požiadaviek na registrovanie nezávislého kandidáta. V niektorých krajinách musia nezávislí kandidáti zaplatiť depozit alebo vyzbierať určitý počet podpisov voličov predtým, než sú zaregistrovaní ako kandidáti. Nezávislí kandidáti môžu kandidovať do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v 14 krajinách EÚ – Bulharsko, Cyprus, Chorvátsko, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Litva, Maďarsko, Malta, Nemecko, Rumunsko a Veľká Británia..

V siedmych krajinách EÚ je na nezávislú kandidatúru potrebné zložiť finančný depozit - Bulharsko, Cyprus, Estónsko, Litva, Malta, Rumunsko a Veľká Británia. Výška depozitu sa značne líši. Napríklad na Malte musia kandidáti zložiť 90 EUR; v Litve približne 620 EUR; vo Veľkej Británii 500 libier. V Bulharsku je požadovaný depozit približne 7500 EUR. V niekoľkých krajinách (Estónsko, Rumunsko) je výška depozitu spojená s minimálnou mzdou. Zdá sa však, že neexistuje žiadna korelácia medzi úrovňou národného bohatstva a veľkosťou depozitu. Niektoré postkomunistické členské štáty si vyžadujú vyšší depozit než väčšina starých členských štátov.

V piatich krajinách – Bulharsko, Cyprus, Litva, Malta a Rumunsko je okrem finančného depozitu potrebné vyzbierať aj určitý počet podpisov od voličov. Určitý vyzbieraný počet podpisov voličov na nezávislú kandidatúru stačí taktiež v piatich krajinách EÚ – Chorvátsko, Dánsko, Grécko, Maďarsko a Nemecko. Počet podpisov potrebných na kandidatúru sa v jednotlivých krajinách značne líši. V Bulharsku je potrebných napríklad 10 000 podpisov, oproti tomu na Cypre a na Malte musia nezávislí kandidáti preukázať podporu len štyroch voličov. Počet požadovaných podpisov v Grécku je 12. V Litve potrebujú nezávislí kandidáti najmenej 1 000 podpisov z volebného obvodu; v Maďarsku je toto číslo 750; v Nemecku 200; v Dánsku od 150 do 200, v závislosti od volebného obvodu. V Rumunsku musia nezávislí kandidáti preukázať podporu najmenej 5% voličov z celkového počtu voličov volebného obvodu.

Írsko je jedinou krajinou v EÚ, v ktorej majú nezávislí kandidáti na výber. Bud' predložia minimálne 30 podpisov voličov alebo zložia depozit vo výške 500 €. Naproti tomu vo Francúzsku môže kandidovať ako nezávislý kandidát každý francúzsky občan (s niekoľkými výnimkami pre vojakov a niektorých štátnych úradníkov), ak dosiahol potrebný vek, je právne spôsobilý, môže voliť a založil si bankový účet na kampaň

Tri zo šiestich (Belgicko, Česká republika, Poľsko, Rumunsko, Španielsko, Taliansko) krajín EÚ s priamo volenými hornými komorami parlamentu umožňujú kandidatúru nezávislým kandidátom – Česká republika, Poľsko a Rumunsko. V Poľsku je na registráciu potrebné vyzbierať 2 000 podpisov voličov. V Českej republike je potrebné zložiť depozit okolo 785 € a získať 1 000 podpisov od voličov vo volebnom obvode. V Rumunsku je potrebné zložiť depozit okolo 770 € a získať 5% podpisov od voličov vo volebnom obvode.

Nezávislí kandidáti môžu teoreticky kandidovať do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu v 5 krajinách EÚ - Rakúsko, Fínsko, Luxembursko, Holandsko a Poľsko. Tieto krajiny nemajú vo svojich volebných zákonoch výslovné ustanovenie, ktoré by hovorilo o nezávislých kandidátoch. Existuje však teoretická možnosť, že nezávislí kandidáti budú môcť súťažiť tak, že si vytvoria kandidátnu listinu s jedným kandidátom. V praxi sa takáto situácia vyskytuje veľmi zriedkavo.

Napokon deväť krajín EÚ nedovoľuje nezávislým kandidátom kandidovať do jednokomorového parlamentu alebo do dolnej komory parlamentu. Kandidatúra je prísne založená na straníckej kandidátke a kandidátna listina s jedným kandidátom nie je povolená. Toto je prípad Belgicka, Českej republiky, Talianska, Lotyšska, Portugalska, Slovenska, Slovinska, Španielska a Švédsko.

Použité zdroje

1/ European Parliament. *Independent candidates in national and European elections, STUDY*. European Parliament © European Union, 2013. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/studies>>.

2/ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). ECPRD request no.1638 *Representation of local and regional interests in national Parliaments' activities: questionnaire for the ECPRD seminar Moscow May 2011*. Dostupné na internete: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/secured/detailreq.do?id=117895&hl=117938#reply_117938>.

3/ RFI. *France's parliamentary elections - how do they work?*. Dostupné na internete: <<http://en.rfi.fr/france/20170610-frances-parliamentary-elections-how-do-they-work>>.

4/ Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Bratislava, 7. september 2017